

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดโครงการและกิจกรรมที่ต้อง ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

The Problem of Screening for Environmental Impact Assessment in Thailand

สุชานัน หรรษอุดม¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

อีเมลติดต่อ: suchanunh@nu.ac.th

Suchanun Hunsu-Udom

Faculty of Law, Naresuan University, 99 Moo 9 Mueang Phitsanulok, 65000 E-mail: suchanunh@nu.ac.th

Received: May 9, 2025; Revised: August 8, 2025; Accepted: October 2, 2025

บทคัดย่อ

การกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นขั้นตอนแรกและสำคัญของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นขั้นตอนที่จะพิจารณาว่าโครงการ หรือกิจกรรมที่จะพัฒนานั้นจะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนการดำเนินการหรือไม่ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปรูปแบบการกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การกำหนดบัญชีโครงการ และการพิจารณารายโครงการ โดยงานวิจัยนี้ตั้งข้อสังเกตว่าการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในประเทศไทยไม่ได้จำกัดอยู่ที่ลักษณะการกำหนดบัญชีโครงการเท่านั้น แต่มีการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมด้วย นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมปรากฏอยู่ในบทบัญญัติกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมและวิธีการในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งมาตรา 48 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจในการกำหนดบัญชีโครงการไว้อย่างกว้าง งานวิจัยฉบับนี้จึงศึกษาขอบเขตของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลักษณะการกำหนดโครงการ หรือกิจกรรมที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกรอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดยศึกษาประกอบกับบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศเพื่อหาแนวทางในการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่ต้อง

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Lecturer, Faculty of Law, Naresuan University).

ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยให้มีความชัดเจน จากการศึกษางานวิจัยนี้
เสนอให้มีการทบทวนขอบเขตการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแต่ละหน่วยงานให้ม
ความสอดคล้องกัน กำหนดรูปแบบการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมว่าจะใช้ลักษณะใด
รวมทั้งควรมีการกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่ต้อง
ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การกำหนดโครงการ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

Abstract

The screening is the beginning and crucial step in the environmental impact assessment process, because it is the stage that involves deciding whether a proposed project or activity is subject to an environmental impact assessment before developing regarding protecting and mitigating the impacts on the environment. In general, the approaches for screening are categorised into two main approaches: project lists and case-by-case approach. This research observes that the screening process in Thailand is not limited to the listing approach, but it also allows to use the case-by-case consideration. Furthermore, the study found that there is an environmental impact assessment stipulated in various legal provisions, which causes the issues of ambiguity and a lack of standards in determining which projects or activities require an environmental impact assessment and the method to conduct an environmental impact assessment. Section 48 of the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act B.E. 2535 (1992), moreover, indicates the broad discretion in considering the project list. Therefore, this research examines the scope of screening for environmental impact assessment, the characteristics of project screening, and the framework for exercising discretion in screening for environmental impact assessment in Thailand. The study also investigates the foreign provisions to observe the clear guidelines for the screening process in Thailand. From the study, this research proposes reviewing the consistency of the scope of environmental impact assessment across the different departments, stipulating the form of screening as well as providing the precise boundaries for screening on environmental impact assessment.

Keywords: Screening, Environmental Impact Assessment, Environmental Impact

1. บทนำ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (environmental impact assessment: EIA) เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ก่อนที่จะตัดสินใจให้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ (ex-ante evaluation mechanism) โดยกำหนดให้จะต้องมีการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อน ซึ่งมีลักษณะต่างจากเครื่องมือทางกฎหมายอื่น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม² ที่สอดคล้องกับหลักการป้องกัน (preventive principle) และหลักการป้องกันไว้ก่อน (precautionary principle)³ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกำหนดให้มีทั้งมาตรการป้องกันหรือลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกรณีที่มีการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม และยังให้มีมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินการ โดยปัจจุบันกฎหมายมีบทบาทในการวางหลักเกณฑ์และเงื่อนไขหลายประการเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และอาจกล่าวได้ว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้⁴

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะเริ่มต้นที่ขั้นตอนการกำหนดโครงการหรือกิจกรรม⁵ ที่โดยทั่วไปแล้วในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะเรียกขั้นตอนนี้ว่า การกลั่นกรอง (screening) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกและนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นขั้นตอนที่จะพิจารณาตัดสินว่าโครงการนั้นจะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ โดยเมื่อพิจารณาระบบการกลั่นกรองโครงการในหลายประเทศแล้ว พบว่าการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบใหญ่⁶ ได้แก่ การกำหนดบัญชีโครงการ (projects list/ categories) และการพิจารณารายโครงการ (case-by-case approach) ซึ่งจะมีการพิจารณาจากหลักเกณฑ์ (criteria) ที่กฎหมายกำหนดไว้

² Nicolas de Sadeleer, *Environmental Principle from Political Slogans to Legal Rules* (New York: Oxford University Press, 2008), 86-89.

³ Stuart Bell and others, *Environmental Law*, 10th ed. (New York: Oxford University Press, 2024), 44-45, 54-55, 60.

⁴ UNEP, *United Nations Environmental Programme Goals and Principles of Environmental Impact Assessment* (1987) (092/E5).

⁵ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า โครงการ.

⁶ John Glasson and Riki Therival., *Introduction to Environmental Impact Assessment*, 5th ed. (Oxon: Routledge, 2019), 86-88.

หากพิจารณารูปแบบการกำหนดโครงการในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยใช้รูปแบบการกำหนดโครงการแบบบัญชีโครงการ โดยมีการประกาศกำหนดประเภทโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้⁷ โดยลักษณะการกำหนดโครงการทั้งสองประเภทมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป กล่าวคือ การใช้ระบบบัญชีโครงการ อาจมีข้อดีในแง่ของความชัดเจนว่าโครงการใดจะต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ในทางกลับกันโครงการที่ไม่อยู่ในบัญชีโครงการก็จะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แม้ว่าโครงการนั้นอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็ตาม ซึ่งย่อมส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมได้ และการใช้บัญชีโครงการอาจจะต้องมีการแก้ไขบัญชีอยู่เสมอเพื่อให้รองรับกับโครงการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น⁸ สำหรับการกำหนดโครงการโดยใช้ดุลพินิจ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายมีโอกาสที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณารายโครงการ ซึ่งส่งผลให้โครงการที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อน และไม่ต้องมีการแก้ไขบัญชีโครงการบ่อย ๆ อย่างไรก็ตามการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่อาจมีความไม่ชัดเจน หรือเกิดข้อขัดแย้งต่อดุลพินิจว่าโครงการนั้นควรต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่⁹

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แล้วพบว่ากฎหมายให้อำนาจรัฐมนตรีในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการกำหนดโครงการในลักษณะอื่นนอกเหนือจากบัญชีโครงการตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว¹⁰ และยังพบว่า การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เท่านั้น แต่ยังพบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรูปแบบอื่นตามกฎหมายลำดับรอง เช่น การทำรายงานที่เกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและ

⁷ เช่น ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 เป็นต้น.

⁸ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, *กฎหมายสิ่งแวดล้อม*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2567), 104; เช่น ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 ที่เพิ่งมีการปรับปรุงแก้ไขและบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2567 ซึ่งประกาศฉบับนี้ให้ยกเลิกประกาศก่อนหน้านี้ 7 ฉบับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561.

⁹ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, *กฎหมายสิ่งแวดล้อม*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2567), 104.

¹⁰ โปรดพิจารณาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 43, มาตรา 44(3).

ความปลอดภัย (environmental and safety assessment: ESA) ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน¹¹ ฯลฯ ซึ่งอาจเกิดคำถามว่าการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกฎหมายลำดับรองฉบับอื่นนั้นใช้รูปแบบใดในการกำหนด

นอกจากนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างรุนแรง (environmental impact and health assessment: EHIA) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยไว้ในลักษณะกว้าง ๆ จึงทำให้เกิดคำถามว่ารูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยวิธีการใช้บทบัญญัติโครงการนั้นเป็นรูปแบบเดียวของระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยหรืออันที่จริงแล้วกฎหมายไทยเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการที่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบางโครงการที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในบทบัญญัติโครงการด้วย ซึ่งปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในคำพิพากษาของศาลบางคดี เช่น คำพิพากษาศาลปกครองระยอง คดีหมายเลขแดงที่ ส.13/2559 ที่ได้มีความเห็นในคำพิพากษาต่อประเด็นการกั้นโครงการ ซึ่งแตกต่างจากคำพิพากษาศาลปกครองกลางเดิมที่ว่าหากโครงการใดไม่ได้อยู่ภายใต้ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการกำหนดบัญชีโครงการ โครงการนั้นก็ไม่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม¹²

เมื่อพิจารณาจากปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงการในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้วพบว่ามีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ขอบเขตของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลักษณะการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และกรอบแนวคิดในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อหาคำตอบว่าแท้จริงแล้วการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบในประเทศไทยเป็นรูปแบบใดและประเทศไทยมีการกำหนดกรอบหรือแนวคิดในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาและบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงการในประเทศไทย โดยจะศึกษาบทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาข้อเสนอแนะทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาบทความวิจัยนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญทั้ง 3 ประการ เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงรากฐานสำคัญของปัญหาของการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย และเสนอแนวทางในการกำหนดโครงการที่ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการพัฒนาโครงการต่อไป

¹¹ สุชนัน ธรรมชอุ่ม. “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมในประเทศไทยและประเทศสกอตแลนด์,” วารสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 12, 2(2562): 27-52.

¹² คำพิพากษาศาลปกครองระยอง คดีหมายเลขแดงที่ ส.13/2559, 134-135.

2. ข้อพิจารณาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในส่วนนี้จะพิจารณาข้อความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับการกำหนดโครงการและปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้เป็นฐานในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เพื่อที่จะนำข้อพิจารณาพื้นฐานในหัวข้อนี้ไปประกอบการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 4 ต่อไป

2.1 เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากในแต่ละปีจำนวนโครงการที่พัฒนามีจำนวนมาก ซึ่งหากกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทุกโครงการก็จะเป็นการสร้างภาระให้กับเจ้าของโครงการและผู้มีอำนาจพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายซึ่งไม่สามารถประเมินและพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ในทุกโครงการ และเพื่อเป็นการลดภาระในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ จำต้องกำหนดขั้นตอนที่สำคัญที่จะพิจารณาว่าโครงการใดอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ และจะต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในลักษณะเต็มรูปแบบ หรือหากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพียงเล็กน้อย หรือมีแนวโน้มที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเจ้าของโครงการนั้นก็อาจจะต้องจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นหรือไม่ต้องจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและอนุญาตให้มีการดำเนินโครงการต่อไป ทั้งนี้ โดยทั่วไปเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำหน้าที่ในขั้นตอนนี้¹³

อย่างไรก็ตามการกำหนดโครงการอาจมีความท้าทายในแง่ของการพิจารณากำหนดโครงการที่ต้องจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเบื้องต้นมากกว่าข้อมูลในเชิงลึกก่อนที่จะมีการจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวอาจไม่เพียงพอหรือนำไปสู่ผลการกำหนดโครงการที่จะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพได้¹⁴

¹³ Alberto Fonseca "Introduction to the Handbook of Environmental Impact Assessment" in *Handbook of Environmental Impact Assessment*, ed. Alberto Fonseca (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022), 7-8; John Glasson and Riki Therival, *Introduction to Environmental Impact Assessment*, 5th ed. (Oxon: Routledge, 2019), 86.

¹⁴ Alberto Fonseca, "Introduction to the Handbook of Environmental Impact Assessment," in *Handbook of Environmental Impact Assessment*, ed. Alberto Fonseca (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022), 7-8.

2.2 รูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันรูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การกำหนดบัญชีโครงการและการพิจารณารายโครงการ¹⁵ โดยการกำหนดโครงการแบบบัญชีโครงการจะมีการกำหนดประเภทโครงการและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการที่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ประเภท ขนาด ลักษณะพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ ฯลฯ โดยข้อดีของการใช้บัญชีโครงการ จะมีความชัดเจน ง่าย รวดเร็วในการพิจารณา ทั้งยังทำให้โครงการในประเภทเดียวกันมีการพิจารณาไปในแนวทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามหากโครงการใดไม่ได้อยู่ในบัญชีโครงการและแม้ว่าจะเป็นโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมก็ไม่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สำหรับการกำหนดโครงการที่จะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการพิจารณารายโครงการมีข้อดีที่ว่าเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการพิจารณาสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาข้อมูลของแต่ละโครงการซึ่งอาจมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป กล่าวคือ โครงการในลักษณะเดียวกันแต่หากพื้นที่ในการพัฒนาแตกต่าง มีความอ่อนไหวของพื้นที่ไม่เท่ากัน การส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมแตกต่างกันได้ และสามารถประเมินได้ว่าโครงการนั้นควรต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ทั้งยังก่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการพิจารณา ซึ่งแตกต่างจากการใช้บัญชีโครงการที่ใช้สำหรับทุกโครงการและอาจทำให้โครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากไม่อยู่ในบัญชีโครงการ ก็จะไม่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกันการใช้รูปแบบการพิจารณารายโครงการอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจน ความไม่เป็นกลางเพิ่มระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการพิจารณา¹⁶

¹⁵ Angus Morrison-Saunders, *Advanced Introduction to Environmental Impact Assessment*, 2nd ed. (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022), 51–54.

¹⁶ John Glasson and Riki Therival, *Introduction to Environmental Impact Assessment*, 5th ed. (Oxon: Routledge, 2019), 86–88.

2.3 การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

หากพิจารณาในเบื้องต้น การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเป็นลักษณะการกำหนดบัญชีโครงการ โดยถูกกำหนดภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 48 ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศกำหนดให้โครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการเป็นโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ซึ่งผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” จากบทบัญญัติในมาตรา 48 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงได้ออกประกาศเพื่อกำหนดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประเภทของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่จะต้องมีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (initial environmental examination: IEE) และโครงการหรือกิจกรรมที่จะต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และประกาศที่กำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างรุนแรง ได้แก่ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้โครงการตามตารางท้ายประกาศจะต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทั้งนี้ หากโครงการใดไม่เป็นโครงการตามประกาศดังกล่าว เจ้าของโครงการนั้นก็ไม่จำเป็นต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

2.4.1 ความไม่ชัดเจนในการกำหนดขอบเขตของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในประเทศไทยกฎหมายหลักที่บัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำโครงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535¹⁷ โดยมีการบัญญัติถึงการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างรุนแรง การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น และการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (strategic environmental assessment: SEA) อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยอาจไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่ยังปรากฏการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในลักษณะอื่น ๆ ตามกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ¹⁸ ได้แก่ รายงานที่เกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกัน แก้ไข ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ที่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยโรงงานที่กำหนดไว้สำหรับการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานหรือใบอนุญาตขยายโรงงานตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดไว้ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม¹⁹ รายงานประมวลหลักการปฏิบัติ (Code of Practice: CoP) ซึ่งผู้ประกอบการไฟฟ้าต้องยื่นประกอบการยื่นคำขอรับใบอนุญาตผลิตไฟฟ้าตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 ที่กำหนดไว้ตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำรายงานประมวลหลักการปฏิบัติ และรายงานผลการปฏิบัติตามประมวลหลักการปฏิบัติ สำหรับการประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า พ.ศ. 2565 โดยระเบียบดังกล่าวไม่ทับซ้อนกับโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำโครงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้ เนื่องจากรายงานที่เกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกัน แก้ไข ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และรายงานประมวลหลักการปฏิบัติเป็นเงื่อนไขในการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการ

¹⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 44(3) และหมวด 4.

¹⁸ สุขนัน ธรรมอุดม, “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในโครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมในประเทศไทยและประเทศสกอตแลนด์,” 27-52.

¹⁹ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษามาตรการป้องกันและแก้ไข ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พ.ศ. 2552; ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษามาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559.

โรงงานและไฟฟ้า ทั้งมีรายละเอียดในการกำหนดมาตรการป้องกัน แก๊สและติดตามการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม งานวิจัยนี้จึงเห็นว่าการจัดทำรายงานดังกล่าวเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้มีการบัญญัติถึงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ใน มาตรา 58 ซึ่งบัญญัติว่า “การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ” และเมื่อพิจารณาคำนิยามของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญแล้วจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญใช้คำว่า “การดำเนินการใดของรัฐ” ซึ่งมีความหมายกว้างและอาจตีความได้ไม่แน่ชัดว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญรวมถึงการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับนโยบาย แผนหรือแผนงานด้วยหรือไม่²⁰ เช่นนี้ จึงเห็นได้ว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีรูปแบบที่หลากหลายไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เท่านั้น

2.4.2 ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการกำหนดโครงการที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การศึกษาวิจัยและคำอธิบายในทางวิชาการมักอธิบายว่ารูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเป็นลักษณะการกำหนดโครงการในบัญชีโครงการ (positive list) ตามตารางแนบท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม²¹ แต่ในความเป็นจริงแล้วรูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยอาจมีได้จำกัดอยู่เฉพาะรูปแบบดังกล่าวแต่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยจากการศึกษาพบว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยไม่ได้ปรากฏเฉพาะใน

²⁰ สุชนัน หรรษอดม, “ควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อม ระดับยุทธศาสตร์ในประเทศไทยหรือไม่?”, *วารสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 50 ฉ. 2 (2564): 162-183.

²¹ ปวันรัตน์ คงวานิช, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการถ่วงดุลโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), 133-134.

หมวด 3 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 4 การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เท่านั้น แต่ยังมีกรณีบัญญัติให้รัฐมนตรีใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 43 และ 44 (3) พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว รวมทั้งการออกนโยบายให้ใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบางพื้นที่²² ดังกล่าวแล้ว จึงก่อให้เกิดประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงความไม่ชัดเจนว่าอำนาจในการกำหนดโครงการกิจการหรือการดำเนินการอื่นใดที่จะต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นอำนาจที่ถูกจำกัดเฉพาะแต่ในมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 หรือจะรวมไปถึงอำนาจในการกำหนดในลักษณะอื่นด้วย

2.4.3 ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับกรอบแนวคิดหรือหลักการเชิงนโยบายที่เป็นฐานของการกำหนดโครงการที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากในปัจจุบันมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดกรอบของการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความการกำหนดกรอบในเชิงนโยบายในการกำหนดโครงการที่จะต้องทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ว่าเป็นการให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาจากประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่อาจจะกว้างเกินไป และก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ดุลพินิจ โดยสามารถพิจารณาได้จากกรณีการก่อสร้างแนวเขื่อนกั้นคลื่นนอกชายฝั่ง ซึ่งได้ถูกนำออกจากบัญชีโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและถูกนำกลับมาเพิ่มเติมในบัญชีโครงการใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2566 เป็นต้น²³ จากกรณีดังกล่าวอาจเกิดคำถามต่อเกณฑ์ในการกำหนดโครงการว่าเหตุใดโครงการที่ถูกกำหนดให้ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งหมายความว่าโครงการนั้นอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจึงถูกยกเลิกและนำกลับมาใหม่เพิ่มเติมในบัญชีโครงการอีกครั้ง

²² โปรดพิจารณาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43-45 ประกอบ.

²³ โปรดพิจารณาประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดโครงการกิจการหรือการดำเนินการซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2566

3. การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย

ในส่วนนี้จะนำเสนอรูปแบบและบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย ซึ่งทั้ง 3 ประเทศ มีรูปแบบและลักษณะการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทั้งประเทศสหรัฐอเมริกายังเป็นประเทศต้นกำเนิดของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม²⁴ จากลักษณะที่ต่างกันและประสบการณ์ของประเทศที่ศึกษาอาจใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอข้อพิจารณาเบื้องต้นในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย อนึ่ง สำหรับการพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรียบทความนี้จะศึกษาเฉพาะบทบัญญัติกฎหมายในระดับกลางเท่านั้น

3.1 รูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ

3.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมาย The National Environmental Policy Act²⁵ เป็นกฎหมายหลักที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐบาลกลาง (federal agencies) จะต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (environmental impact statement: EIS) สำหรับโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ²⁶ โดยมีการจัดตั้ง The Council on Environmental Quality²⁷ เพื่อก่อให้เกิดการบังคับใช้ NEPA²⁸ โดย CEQ ได้ออกบทบัญญัติกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบ

²⁴ Michael R. Greenberg and Stuart Shapiro, "NEPA in the United States: Death by Extremism or Redesign of a More Useful Tool," in *Handbook of Environmental Impact Assessment*, ed. Alberto Fonseca (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022), 28–31; Jame Salzman and Barton H. Thompson, *Environmental Law and Policy*, 5th ed. (New York: Foundation Press, 2019), 339.

²⁵ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า NEPA.

²⁶ National Environmental Policy Act, section 102.

²⁷ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า CEQ.

²⁸ United States Environmental Protection Agency, "What Is the National Environmental Policy Act?" accessed May 6, 2025, <https://www.epa.gov/nepa/what-national-environmental-policy-act>.

สิ่งแวดล้อม ได้แก่ National Environmental Policy Act Implementing Regulations²⁹ โดยการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใช้รูปแบบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณารายโครงการ โดยผลการพิจารณาสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ³⁰ ได้แก่ ลักษณะแรก เป็นกรณีที่หน่วยงานรัฐบาลกลางพิจารณาโครงการแล้วเห็นว่าไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ (categorical exclusion determination: CATEX)³¹ ลักษณะที่ 2 คือ กรณีที่โครงการอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ผลกระทบไม่ได้ถึงขนาดที่มีนัยสำคัญ (environmental assessment: EA)³² ทั้งนี้ เมื่อหน่วยงานกลางพิจารณาต่อมาแล้วพบว่าโครงการที่จัดทำ EA ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงการดังกล่าวก็จะถูกกำหนดให้อยู่ในกลุ่มของโครงการที่ไม่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ (finding of no significant impact: FONSI)³³ เช่น โครงการทดสอบเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ขนาดเล็ก (demonstration of microreactor experiment (DOE) test bed operations)³⁴ ฯลฯ และกรณีสุดท้าย โครงการที่หน่วยงานกลางพิจารณาว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ โครงการนั้นก็จะถูกกำหนดให้อยู่ในกลุ่มของ (environmental impact statement: EIS)³⁵ เช่น โครงการกังหันลมนอกชายฝั่ง (offshore wind project)³⁶ โครงการกังหันลมบริเวณขอบไหล่ทวีป (wind project; outer continental shelf)³⁷ ที่จะต้องทำการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างละเอียดต่อไป

²⁹ National Environmental Policy Act Implementing Regulations (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า NEPA Implementing Regulations)

³⁰ 40 CFR, section 1501.8.

³¹ 40 CFR, section 1501.4.

³² 40 CFR, section 1501.5. และซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า EA

³³ 40 CFR, section 1501.6.

³⁴ The U.S. Department of Energy DOE/EA-2268: Final Finding of No Significant Impact (June 2025), accessed Aug 3, 2025, <https://www.energy.gov/nepa/articles/doeea-2268-final-finding-no-significant-impact-june-2025>.

³⁵ 40 CFR, section 1502.1.

³⁶ Bureau of Ocean Energy Management (BOEM), "Maryland Offshore Wind Project Environmental Impact Statement Volume 1," accessed August 3, 2025, <https://www.boem.gov/sites/default/files/documents/renewable-energy/state-activities/Maryland%20Offshore%20Wind%20Final%20EIS.pdf>.

³⁷ The U.S. Department of Energy (DOE), DOE/EIS-0566: Sunrise Wind Project; Outer Continental Shelf, accessed August 3, 2025, <https://www.energy.gov/nepa/doeeis-0566-sunrise-wind-project-outer-continental-shelf>.

นอกจากนี้ การพิจารณาว่าโครงการใดเป็นโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญนั้น NEPA Implementing Regulations ได้กำหนดหลักเกณฑ์และคำนิยามไว้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกลางใช้ประกอบการพิจารณา เช่น การกำหนดกรอบในการพิจารณาว่าโครงการใดจะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาทั้งลักษณะการกระทำและความรุนแรงของผลกระทบ โดยต้องคำนึงถึงระยะเวลาของผลกระทบหรือผลกระทบทางลบที่อาจเกิดในบางช่วงเวลา³⁸ เป็นต้น และ NEPA Implementing Regulations ยังได้กำหนดคำนิยามของผลกระทบสิ่งแวดล้อมว่า ผลกระทบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งแวดล้อมของมนุษย์จากการกระทำวิธีอื่น ๆ ที่คาดการณ์ได้โดยรวมถึงผลกระทบโดยตรง ผลกระทบทางอ้อม ผลกระทบสะสม และรวมถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศ เช่น ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ การทำงานของระบบนิเวศ ความสวยงาม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม หรือสุขภาพ ฯลฯ³⁹

3.1.2 ประเทศอังกฤษ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศอังกฤษถูกบัญญัติไว้ใน Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017 โดยการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะใช้ลักษณะการกำหนดบัญชีโครงการประกอบกับการใช้ดุลพินิจพิจารณารายโครงการ โดยทำยบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะกำหนดบัญชีโครงการสำหรับโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบ่งเป็น 2 ประเภทบัญชีโครงการ⁴⁰ ได้แก่ตารางที่ 1 (schedule 1) โดยโครงการที่ถูกกำหนดไว้ในตารางที่ 1 ทุกโครงการจะต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และตารางที่ 2 (schedule 2) ซึ่งโครงการที่มีขนาดโครงการเกินกว่าที่กำหนดไว้ในตารางที่ 2 เจ้าหน้าที่หน่วยงานผังเมืองท้องถิ่น (local planning authority) จะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าโครงการนั้นจะต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าโครงการที่ถูกกำหนดในตารางที่ 2 จะไม่เกินขนาดที่กำหนดไว้ แต่หากเป็นโครงการที่จะดำเนินการในพื้นที่อ่อนไหว (sensitive area) ก็อาจจะมีการพิจารณาให้ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเช่นกัน⁴¹ นอกจากนี้บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวยังกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

³⁸ 40 CFR, section 1503.1 d.

³⁹ 40 CFR, section 1508.1 (i).

⁴⁰ Ministry of Levelling Up Housing, and Communities Guidance, "Environmental Impact Assessment," accessed May 6, 2025, <https://www.gov.uk/guidance/environmental-impact-assessment#Screening-Schedule-2-projects> .

⁴¹ Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017, regulation 2(1).

ไว้ใน schedule 3⁴² เช่น ลักษณะและพื้นที่ของกิจกรรม ประเภทและลักษณะของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ ได้แก่ ผลกระทบข้ามแดน ความรุนแรงและความซับซ้อนของผลกระทบ ผลกระทบสะสม และ Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017 ยังได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และกรอบในการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ เช่น การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณา อธิบาย และประเมินโดยศึกษาทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมที่สำคัญของโครงการ ประชากรและสุขภาพของมนุษย์ ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ดิน ดิน น้ำ อากาศ และภูมิอากาศ มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิทัศน์ เป็นต้น⁴³

3.1.3 ประเทศออสเตรเลีย

การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศออสเตรเลียถูกบัญญัติไว้ใน Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999⁴⁴ ซึ่งจะกำหนดกรอบในการใช้ดุลพินิจพิจารณารายโครงการสำหรับโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยไม่ได้มีการกำหนดบัญชีโครงการ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากประเทศไทยและประเทศอังกฤษ ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้โครงการที่จะดำเนินการที่อาจส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญ เช่น โครงการนำถ่านหินออกจากแผง (extraction of coal from panel)⁴⁵ ฯลฯ โครงการนั้นจะต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม⁴⁶ โดยในขั้นตอนแรกของการดำเนินโครงการที่จะพัฒนา จะต้องยื่นเอกสารที่อ้างถึง (referral) ไปยังกระทรวงสิ่งแวดล้อม (Department of the Environment) เพื่อพิจารณาว่าโครงการจะต้องได้รับการอนุญาตภายใต้กฎหมายฉบับนี้หรือไม่⁴⁷ หากโครงการนั้นต้องได้รับการอนุญาตภายใต้กฎหมายฉบับนี้

⁴² Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017, regulation 5(4).

⁴³ Town and Country Planning (Environmental Impact Assessment) Regulations 2017, regulation 4(2).

⁴⁴ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า EPBC Act.

⁴⁵ Department of Climate Change, Energy, the Environment and Water, Statement of Reasons for a Decision on Controlled Action Under the Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999.

⁴⁶ Department of Sustainability, Environment, Water, Population and Communities, "Environment assessment process," accessed May 6, 2025, <https://www.dcceew.gov.au/environment/epbc/publications/factsheet-environment-assessment-process#:~:text=The%20EPBC%20Act%20is%20the%20Australian%20Government's,a%20matter%20protected%20by%20the%20EPBC%20Act.>

⁴⁷ Department of Sustainability, Environment, Water, Population and Communities, "Epbc Act—Environment Assessment Process," accessed May 6, 2025, <https://www.dcceew.gov.au/sites/default/files/documents/assessment-process-workflow-updated.pdf>.

จะถูกกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่ถูกควบคุม (controlled action)⁴⁸ นอกจากนี้บทบัญญัติกฎหมายของประเทศออสเตรเลียยังมีการกำหนดประเภทของสิ่งที่มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ (matters of national environmental significance) ที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้ EPBC Act ไว้ 9 ประเภท เช่น แหล่งมรดกโลก แหล่งมรดกชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำ ตามอนุสัญญาแรมซาร์ สัตว์อพยพ พื้นที่ทางทะเลของเรือจักรภพ ปฏิบัติการทางนิวเคลียร์ ทั้งนี้โครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้รับคุ้มครองตาม EPBC Act อาจไม่ใช่โครงการที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ และ EPBC Act ยังได้มีการจัดทำคู่มือที่มีการอธิบายถึงคำนิยามของผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญว่าหมายถึง การกระทำที่มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความอ่อนไหว คุณค่า คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ ความรุนแรง และระยะเวลา นอกจากนี้ยังควรพิจารณาขนาดและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของผลกระทบว่ากิจกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสิ่งที่มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมในระดับชาติหรือไม่⁴⁹

3.2 ข้อค้นพบจากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศ

จากการพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียแล้ว จะเห็นว่าแต่ละประเทศมีลักษณะการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของลักษณะการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแต่ละรูปแบบ จึงทำให้ในบางประเทศมีการใช้รูปแบบการกำหนดโครงการแบบผสมผสาน⁵⁰ โดยประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียจะใช้ลักษณะการใช้ดุลพินิจในการพิจารณารายโครงการ ในขณะที่ประเทศอังกฤษจะใช้ทั้งลักษณะการกำหนดบัญชีโครงการและการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายใช้ดุลพินิจในการพิจารณารายโครงการโดยมีการกำหนดกรอบและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ อย่างไรก็ตามข้อพิจารณาที่น่าสนใจของทั้งสามประเทศที่มีลักษณะเหมือนกัน คือ ในทุกประเทศมีการกำหนดคำนิยามของผลกระทบและมีการกำหนดกรอบหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการใช้ดุลพินิจว่าในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบใดบ้างที่จะต้องนำมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าโครงการนั้น ๆ จะต้องทำการประเมินผล

⁴⁸ Environment Protection and Biodiversity Conservation Act, section 67.

⁴⁹ Department of the Environment, "Matters of National Environmental Significance: Significant Impact Guidelines 1.1, Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999," accessed May 6, 2025, https://www.dcceew.gov.au/sites/default/files/documents/nec-guidelines_1.pdf.

⁵⁰ John Glasson and Riki Therival, *Introduction to Environmental Impact Assessment*, 5th ed. (Oxon: Routledge, 2019), 87.

กระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่กำหนดกรอบแนวคิดในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้อย่างกว้าง⁵¹ ตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

4. ข้อพิจารณาการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ในหัวข้อนี้บทความจะวิเคราะห์ปัญหาของการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดยจะนำข้อพิจารณาพื้นฐานที่เกี่ยวกับการกำหนดโครงการ บทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทยมาพิจารณาประกอบเพื่อหาคำตอบของการศึกษาว่าการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเป็นรูปแบบใด และจะนำเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในหัวข้อถัดไป

4.1 ขอบเขตการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายใต้กฎหมายไทย

จากการศึกษารูปแบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยแล้วพบว่า นอกจากการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และรัฐธรรมนูญแล้ว ยังปรากฏการดำเนินการในลักษณะเดียวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบทบัญญัติกฎหมายลำดับรองฉบับต่าง ๆ ตามที่ได้พิจารณาไว้ข้างต้น เช่น กฎหมายว่าด้วยโรงงาน ฯลฯ โดยความหลากหลายของรูปแบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจสืบเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระบบกฎหมายไทยว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายถูกจำกัดเฉพาะที่บัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เท่านั้น หรือรวมถึงระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในลักษณะอื่น ๆ ที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกัน ซึ่งความไม่ชัดเจนของรูปแบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนี้อาจนำไปสู่การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่หลากหลายตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดโครงการและวิธีการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยหากเป็นโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอื่น ไม่อยู่ในบัญชีโครงการที่ถูกกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติ

⁵¹ โปรดพิจารณาหัวข้อ 4.3.

ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 การกำหนดโครงการอาจไม่สอดคล้องกันในบทบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับ โดยบางโครงการที่ไม่อยู่ในบัญชีโครงการและไม่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อาจเป็นโครงการที่ถูกกำหนดให้ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามบทบัญญัติกฎหมายอื่น ซึ่งขั้นตอนและรายละเอียดในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกฎหมายแต่ละฉบับมีความแตกต่างกันออกไป เช่น กรณีโรงไฟฟ้าซึ่งหากเป็นโรงไฟฟ้าที่ไม่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535⁵² ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องดำเนินการจัดทำรายงานประมวลหลักการปฏิบัติ และรายงานผลการปฏิบัติตามประมวลหลักการปฏิบัติ (CoP Monitor) อันได้แก่ การจัดทำมาตรการป้องกัน ติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งมีรายละเอียดกำหนดไว้ตามประกาศแนบท้ายระเบียบดังกล่าว และมีรายละเอียดที่แตกต่างกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เป็นต้น ดังนี้ เมื่อขอบเขตการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่ชัดเจนจึงทำให้ขั้นตอนและวิธีการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความหลากหลายกระจัดกระจายอยู่ตามบทบัญญัติกฎหมายลำดับรองฉบับต่าง ๆ และไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันว่าการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมควรเป็นไปในลักษณะใดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4.2 ลักษณะการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

นอกจากการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยใช้บัญชีโครงการแล้ว เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วเห็นว่าการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยไม่ได้จำกัดอยู่ที่รูปแบบดังกล่าว แต่ยังมีกรณีเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจซึ่งสามารถพิจารณาได้ในการกำหนดโครงการที่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กรณีโครงการในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โครงการตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์เพิ่มเติม

กรณีโครงการในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

⁵² ข้อ 4 (1) ตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำรายงานประมวลหลักการปฏิบัติ และรายงานผลการปฏิบัติตามประมวลหลักการปฏิบัติ สำหรับการประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า พ.ศ. 2565.

ออกกฎกระทรวงกำหนดให้บางพื้นที่ตามที่กฎหมายกำหนดเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม⁵³ โดยกฎกระทรวงที่กำหนดให้พื้นที่ใดเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมสามารถกำหนดประเภทและขนาดโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่จะก่อสร้างหรือดำเนินการในพื้นที่นั้น ให้มีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม⁵⁴ ทั้งนี้บางโครงการในลักษณะเดียวกันนี้ หากดำเนินการในพื้นที่อื่นอาจจะไม่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่ใช่โครงการตามบัญชีโครงการ⁵⁵ นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม และผ่านการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีให้นำมาตรการในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการกำหนดให้โครงการหรือกิจการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้บังคับกับบางพื้นที่⁵⁶

ทั้งนี้ นอกจากโครงการในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่อาจจะมีการกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีโครงการตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 มีนาคม 2535 เรื่อง การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 17 มีนาคม 2535 เรื่อง ผลการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติม กำหนดให้ในกรณีที่ต้องใช้พื้นที่ดังกล่าวในโครงการที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ให้เจ้าของส่วนราชการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม⁵⁷

ข้อสังเกตอีกประการที่น่าสนใจตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่มีการหลักการที่เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างรุนแรงซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยไว้ในลักษณะกว้าง ๆ เช่นนี้ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาการตีความว่ารูปแบบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบบการใช้บัญชีโครงการนั้นเป็นรูปแบบเดียวของระบบการจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยหรือกฎหมายไทยเปิดช่องให้มีการตีความการจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบางโครงการที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในบัญชีโครงการเอาไว้ ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทนำว่า ศาลปกครองกลางได้มีความเห็นในคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ส.9/2566 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2566 ต่อประเด็นการพิจารณากำหนดโครงการที่

⁵³ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 43.

⁵⁴ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 44 (3).

⁵⁵ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2567) 135-138.

⁵⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, มาตรา 45.

⁵⁷ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2567), 135-138.

ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งแตกต่างจากคำพิพากษาเดิมที่ว่าหากโครงการใดไม่ได้ อยู่ภายใต้ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการกำหนดบัญชีโครงการ โครงการนั้นก็ไม่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม⁵⁸ จากคำพิพากษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยไม่ได้เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าโครงการที่ไม่อยู่ในบัญชีโครงการแต่หากอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องมีการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมหรือไม่ ทั้งนี้ อาจด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 58 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและ ชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมาย บัญญัติ ซึ่งถ้อยคำที่ว่า “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” อาจเป็นเหตุผลให้ศาลมีคำพิพากษาดังกล่าว ว่า โครงการที่ต้องมีการจัดทำประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องมีกฎหมายลำดับ รองกำหนดให้ต้องดำเนินการก่อน อย่างไรก็ตามต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ มีการกล่าวถึงการกำหนดโครงการที่แตกต่างจากคำพิพากษาศาลปกครองที่ได้กล่าวไปก่อน หน้า กล่าวคือ ศาลได้กล่าวอ้างว่า มาตรา 46 ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ที่เกี่ยวกับการจัดทำประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้อง ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 67 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่บังคับ ให้อยู่ในขณะนั้น ดังกล่าวแล้ว แม้ว่าโครงการตามข้อพิพาทจะไม่ได้อยู่ในบัญชีโครงการที่ต้องมี การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ แต่เมื่อโครงการ นั้นเป็นโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ก็ต้องมีการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่ง ชาติ พ.ศ.2535 และมาตรา 67 วรรคสอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550⁵⁹ ซึ่งบัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และ จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้ องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทน

⁵⁸ คำพิพากษาศาลปกครองระยอง คดีหมายเลขแดงที่ ส.13/2559, 134-135.

⁵⁹ คำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ส.9/2566.

สถาบันอุดมศึกษา ที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อน” จากคำพิพากษาดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่มีการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาโครงการที่ต้องมีการจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยการอ้างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้การที่ศาลตีความดังกล่าวนั้น อาจจะมาจากการที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 67 วรรคสอง ไม่ได้มีถ้อยคำว่า “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เช่นเดียวกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มาตรา 58 วรรคหนึ่ง

ดังนั้น แม้ว่าการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยจะถูกอธิบายว่าใช้รูปแบบบัญชีโครงการแต่แท้จริงแล้วการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังเปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจทั้งตามมาตรา 44 และ 45 ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติกฎหมายลำดับรองอื่นที่มีการให้อำนาจผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการใช้ดุลพินิจกำหนดนโยบาย ประกาศ หรือระเบียบสำหรับโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ความไม่ชัดเจนของลักษณะการกำหนดโครงการนี้ย่อมสร้างความสับสนและเกิดช่องว่างในทางปฏิบัติว่าผู้มีอำนาจตามกฎหมายสามารถใช้ดุลพินิจได้มากน้อยเพียงใดหรือศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยอ้างฐานของรัฐธรรมนูญหรือตามบทบัญญัติกฎหมายอื่นได้หรือไม่ การกำหนดรูปแบบหรือกรอบลักษณะการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยอาจจะต้องมีการกำหนดกรอบหรือฐานของกฎหมายให้แน่ชัดว่าจะใช้รูปแบบการกำหนดโครงการทั้งสองลักษณะ กล่าวคือ การกำหนดบัญชีโครงการและการใช้ดุลพินิจ โดยหากโครงการใดไม่ใช่โครงการตามบัญชีโครงการ ผู้มีอำนาจตามกฎหมายก็สามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาได้ว่าโครงการนั้นควรมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนของกฎหมาย ที่มีการกำหนดในกฎหมายลำดับรองอื่นว่าหากเป็นโครงการที่ไม่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 จะต้องมีการจัดทำมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมตามบทบัญญัติกฎหมายอื่น เช่นเดียวกับในต่างประเทศที่มีการกำหนดรูปแบบในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายที่ชัดเจน เช่น ประเทศอังกฤษซึ่งใช้รูปแบบการกำหนดโครงการทั้งสองรูปแบบผสมผสานกัน โดยกำหนดให้มีการพิจารณาโครงการตามตารางที่ 1 ที่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่หากไม่ใช่โครงการตามตารางที่ 1 แต่เป็นโครงการตามตารางที่ 2 เจ้าหน้าที่ก็สามารถใช้ดุลพินิจโดยพิจารณาตามกรอบที่กฎหมายกำหนดว่าโครงการนั้นจะต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ หรือหากใช้วิธีกำหนดโครงการโดยใช้ดุลพินิจในลักษณะของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือออสเตรเลีย

บทบัญญัติกฎหมายก็จะมีกำหนดกรอบแนวคิดและหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาไว้อย่างชัดเจนดังที่กล่าวมาแล้ว

4.3 การกำหนดกรอบแนวคิดในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การกำหนดกรอบแนวคิดในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีการกำหนดกรอบแนวคิดไว้กว้าง ๆ ตามมาตรา 48 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในช่วงต้นว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม” โดยไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์ของลักษณะโครงการที่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ เช่น ลักษณะของผลกระทบ พื้นที่ที่จะพัฒนา อันจะใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดโครงการได้ การกำหนดกรอบดังกล่าวในมาตรา 48 นั้น อาจทำให้เกิดปัญหาในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่กว้างและคลุมเครือว่าโครงการในลักษณะใดบ้างที่ควรต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้โครงการในลักษณะเดียวกันในพื้นที่ต่างกันอาจส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมต่างกันได้ การกำหนดกรอบแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการกำหนดโครงการจึงจำเป็นเพื่อให้การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปในลักษณะเดียวกันและมีมาตรฐาน ทั้งนี้ เมื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่า บทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษได้มีกำหนดกรอบในการพิจารณาโครงการโดยใช้วิธีการกำหนดค่านิยมของผลกระทบซึ่งรวมถึงผลกระทบสะสม ลักษณะของผลกระทบสำหรับโครงการที่ต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียมีการกำหนดกรอบแนวคิดในการพิจารณาโครงการโดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดพื้นที่เป็นหลัก และมีการอธิบายลักษณะของผลกระทบไว้ในคู่มือประกอบการพิจารณา⁶⁰ เช่นนี้ เพื่อให้กรอบการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยชัดเจน กฎหมายจึงควรกำหนดกรอบหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการ

⁶⁰ เช่น Matters of National Environmental Significance Significant impact guidelines 1.1 Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999.

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยไม่ได้ปรากฏเพียงรูปแบบการกำหนดแบบบัญชีโครงการเท่านั้น แต่ยังมีการกำหนดให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้เนื่องจากรูปแบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายภายใต้บทบัญญัติกฎหมายไทยยังส่งผลให้การกำหนดโครงการมีลักษณะและรูปแบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายตามเกณฑ์ของบทบัญญัติกฎหมายลำดับรองฉบับต่าง ๆ และบทความวิจัยยังพบว่า บทบัญญัติกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดหรือหลักเกณฑ์สำหรับการใช้ดุลพินิจกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ทั้งการกำหนดบัญชีโครงการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กฎหมายยังกำหนดกรอบในการกำหนดโครงการไว้อย่างกว้าง ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายที่กระจัดกระจาย ไม่มีกรอบแนวคิด ขอบเขต หรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนส่งผลให้การกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีความหลากหลายและไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้างต้น งานวิจัยนี้จึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

5.2.1 การทบทวนขอบเขตของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากความไม่ชัดเจนของขอบเขตการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนควรให้หน่วยงานที่มีการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีการทบทวนขอบเขตและกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการกำหนดโครงการและวิธีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจดำเนินการในลักษณะของนโยบายผ่านกลไกของคณะรัฐมนตรี

5.2.2 การพิจารณารูปแบบในการกำหนดโครงการ

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบบัญชีโครงการไม่ได้เป็นรูปแบบเดียวในการกำหนดโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เช่นนี้ ควรมีการทบทวนว่าประเทศไทยจะใช้รูปแบบการกำหนดโครงการแบบบัญชีรายชื่อ หรือเปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโครงการ ซึ่งงานวิจัยนี้ตั้งข้อสังเกตว่าหากมีการใช้รูปแบบการกำหนดโครงการทั้งสองรูปแบบควบคู่กันไปในลักษณะเดียวกับประเทศอังกฤษจะทำให้การกำหนดโครงการครอบคลุมทุกโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้ กฎหมายควรมีการกำหนดขอบเขตในการพิจารณาโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการกำหนดโครงการ

5.3.3 การกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดบัญชีโครงการ

การกำหนดบัญชีโครงการที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 48 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ควรมีการกำหนดกรอบหรือขอบเขตในการใช้ดุลพินิจกำหนดโครงการว่าผลกระทบในลักษณะใดที่ต้องพิจารณา ซึ่งอาจเป็นผลกระทบที่อาจเกิดจากการพัฒนาโครงการที่ควรต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ผลกระทบสะสม มลพิษข้ามเขตแดน ผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่สำคัญ ผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต ระยะเวลายที่จะเกิดผลกระทบ ฯลฯ อันจะนำไปสู่การใช้ดุลพินิจที่ชัดเจนในการกำหนดบัญชีโครงการ⁶¹

⁶¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายว่าด้วยการกำหนดโครงการและกิจกรรมที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย” โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

References

- Amnat Wongbandit. *Environmental Law*. 5th ed. Bangkok: Winyuchon, 2024. [in Thai]
- Bell Stuart, McGillivray Donald, Pedersen Ole W., Lees Emma, Stokes Elen. *Environmental Law*. 10th ed. New York. Oxford University Press, 2024.
- Bureau of Ocean Energy Management (BOEM). "Maryland Offshore Wind Project Environmental Impact Statement Volume 1." Accessed August 3, 2025, <https://www.boem.gov/sites/default/files/documents/renewable-energy/state-activities/Maryland%20Offshore%20Wind%20Final%20EIS.pdf>.
- Department of Sustainability, Environment, Water, Population and Communities. "Environment assessment process." Accessed May 6, 2025, <https://www.dcceew.gov.au/environment/epbc/publications/factsheet-environment-assessment-process#:~:text=The%20EPBC%20Act%20is%20the%20Australian%20Government's,a%20matter%20protected%20by%20the%20EPBC%20Act>.
- Department of Sustainability, Environment, Water, Population and Communities. "Epbc Act—Environment Assessment Process." Accessed May 6, 2025. <https://www.dcceew.gov.au/sites/default/files/documents/assessment-process-workflow-updated.pdf>.
- Department of the Environment. "Matters of National Environmental Significance: Significant Impact Guidelines 1.1, Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999." Accessed May 6, 2025. https://www.dcceew.gov.au/sites/default/files/documents/nes-guidelines_1.pdf.
- Fonseca, Alberto. "Introduction to the Handbook of Environmental Impact Assessment" In *Handbook of Environmental Impact Assessment*, edited by Alberto Fonseca, 7–8. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022.
- Glasson, John, and Therival Riki. *Introduction to Environmental Impact Assessment*. 5th ed. Oxon: Routledge, 2019.
- Greenberg, Michael R., and Stuart Shapiro. "NEPA in the United States: Death by Extremism or Redesign of a More Useful Tool." In *Handbook of Environmental Impact Assessment*, edited by Alberto Fonseca, 28–31. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022.

- Ministry of Levelling Up Housing, and Communities Guidance. “Environmental Impact Assessment.” Accessed May 6, 2025. <https://www.gov.uk/guidance/environmental-impact-assessment#Screening-Schedule-2-projects>.
- Morrison-Saunders, Angus. *Advanced Introduction to Environmental Impact Assessment*. 2nd ed. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2022.
- Pawunrat Kongwanit. “Legal Measures for Screening Projects or Activities Required to Prepare Environmental Impact Assessment Reports in Thailand: A Comparative Study with Foreign Countries.” Master’s thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2015. [in Thai]
- Sadeleer Nicolas de. *Environmental Principles from Political Slogans to Legal Rules*. New York. Oxford University Press, 2008.
- Salzman, Jame, and Barton H. Thompson. *Environmental Law and Policy*. 5th ed. New York: Foundation Press, 2019.
- Suchanun Hunsu-udom. “Environmental Impact Assessment of Wind Energy Projects in Thailand and Scotland.” *Naresuan University Law Journal* 12, no. 2 (2019): 27–52. [in Thai]
- Suchanun Hunsu-udom “Should Strategic Environmental Assessment Law Be Introduced in Thailand?” *Thammasat University Law Journal* 50, 2(2021): 162-183. [in Thai]
- The U.S. Department of Energy. “DOE/EA-2268: Final Finding of No Significant Impact (June 2025).” Accessed Aug 3, 2025. <https://www.energy.gov/nepa/articles/doeea-2268-final-finding-no-significant-impact-june-2025>.
- The U.S. Department of Energy (DOE). “DOE/EIS-0566: Sunrise Wind Project; Outer Continental Shelf.” Accessed August 3, 2025. <https://www.energy.gov/nepa/doeeis-0566-sunrise-wind-project-outer-continental-shelf>.
- United States Environmental Protection Agency. “What Is the National Environmental Policy Act?” Accessed May 6, 2025. <https://www.epa.gov/nepa/what-national-environmental-policy-act>.